

■ De Shinto-ceremonie onder leiding van Shinto-priester drs P. de Leeuw tijdens de opening van Kikkoman in Sappemeer.

© NvhN/Wladimir van der Burgh

Kikkoman wortelt zich met mystiek en traditie

SAPPEMEER - Het Japanse sojasausconcern Kikkoman heeft zijn visitekaartje afgegeven bij de officiële start van de bouw van zijn Europese vestiging in Hoogezand-Sappemeer. In een bijna mystieke bijeenkomst liet het bedrijf zich gistermiddag kennen als een bijzonder toegewijd en voorkomend gastheer, bij wie de traditie hoog in het vaandel staat geschreven. Kosten noch moeite werden gespaard om het de gasten naar de zin te maken in de grote tempelachtige witte tent op de bedrijfspkavel in Sappemeer. De gasten, onder wie de staatssecretaris van economische zaken, de commissaris der Koningin en de Japanse ambassadeur, werden ondermeer getraceerd op enkele fraai vormgegeven ceremoniën en allerlei -deels met Kikkoman-soyasaus toe bereide- heerlijkheden van de Sushi-bar.

De officiële start van de bouw werd voorafgegaan door een Shinto-ceremonie, onder leiding van de Nederlandse Shinto-priester drs. Paul de Leeuw (nee, niet die van de televisie). De ceremonie had in bijna volstrekte stilte plaats, het monotone vibrerende stemgeluid van de priester werd alleen even doorbroken door een langzame spelreïne. Aan het einde van de ceremonie mocht ook burgemeester J.L.D. van der Linde van Hoogezand-Sappemeer zijn rol vertolken in het Shinto-ritueel, met twee plechtige buigingen, twee handklappen en wederom een buiging. Geheel volgens de Japanse traditie

De commissaris van de Koningin in Groningen, H.J.L. Vonhoff, met terug van een kortstondig verblijf op Rottumeroog, deed zijn persoonlijke traditie eer aan door maar net op tijd (lees: weer iets te laat)

■ De officiële openingshandeling door staatssecretaris A. van Dok-Van Weele en directeur Mogi van Kikkoman.

© NvhN/Wladimir van der Burgh

te komen voor de persconferentie. Burgemeester Van der Linde liet zich hier wederom van zijn beste kant zien door een paar ingestudeerde zinnen in het Japans ter officiële verwelkoming van directeur Yazaburo Mogi van Kikkoman. Mr. Mogi op zijn beurt begon met een hartelijk 'Goedemiddag'. Later zou hij na het binnenbrengen van grote plateaus champagne ook nog eens

'proost' zeggen. De Japanse gasten toonden hun toewijding naar de gemeente Hoogezand-Sappemeer door bijna zonder uitzondering een stropdas met het gemeentewapen te dragen. Het hoogtepunt van de bijeenkomst in de tent op het verder nog maagdelijke bedrijfsterein, was de ceremonie van de gebroken grond'. Deze officiële handeling, een oosterse versie van de Hollandse 'eerste paal',

werd voorafgegaan door een indrukwekkende dans van zes 'levende tulpen' die met twee blinkende spaden binnenkwamen. Aan het slot van de dans werden de spaden overgedragen aan staatssecretaris mevrouw A. van Dok-van Weele en directeur Mogi. Vervolgens werd een kegelvormig bergje zand voor hun voeten neergezet, waar beiden een klein schepje van af mochten nemen

om op een sculptuur van het Kikkoman-logo te deponeren.

De Nederlandse inbreng in de bijna theatrale start van de sojasaus fabriek in Sappemeer werd gevormd door leerlingen van de Theo Thijsen-school die enige liederen ten gehore brachten en het fanfarekorps HS dat de gasten bij hun vertrek muzikaal uit mocht zwaaien.